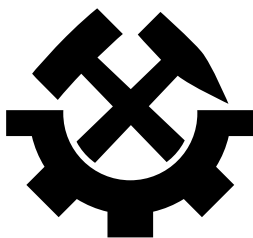

Prokletá směna

Pohřbeni zaživa

Ximena Fuentealbaová porcovala kuřecí maso a pokládala jeho kousky na čerstvé *pan batido*, které zrovna přinesla z pekárny, krásně křehké. *Pan batido* je výraz, jímž se v několika chilských provinciích, zejména na severu, označují housky z bílé mouky, které jsou uprostřed ztenčené, takže je můžete rozlomit a jíst na dvě půlky. V Santiagu se jim říká *marraqueta* a jsou základní potravinou na chilském jídelníčku. Pokud se rodině krátce po narození dítěte dobře daří, říká se, že „se dítě narodilo s *marraquetou* v podpaží“.

Ximena velmi pečlivě připravila jednotlivé sendviče a skládala je na hromádky, které pak ponese dělníkům v dole San José jako jedno z jídel. Skoro automaticky je zabalila do bílých papírových ubrousků a srovnala – s vařením má už tolik zkušeností, že to dělá takřka bezchybně. Je jedna hodina v noci a obědy horníků jsou jako vždy připravené. Byl to prostě další normální den...

Ximena stála v kuchyni, pár kroků ode mě, pohlédla na hodinky a zrychlila tempo. Ve dvě hodiny končí denní směna jejím „rozmazleným spratkům“, kteří zhltnou všechno, co jim připraví. „Ximenito,“ říkají jí, „vy vaříte jako jeptiška...“ Ta slova slýchává často a naplňuje ji to pýchou. A proč by ne? Vždyť je známo, že jeptišky jsou ve vaření velmi zdatné. A ona své chlapce nezklame.

Manuel Pino Toro

Dnes, 5. srpna 2010, dvacet minut předtím, než zvonek oznámil změnu směny, bylo všechno stejné jako vždy.

Najednou se ale kuchyně – vybudovaná vlastně z přepravních kontejnerů – začala třást. Podivný silný otřes následovaný ohlušujícím hřměním přiměly Ximenu zalapat po dechu.

Slabší zemětřesení, pomyslela si hned – ostatně Chile je seizmicky aktivní a země se sotva vzpamatovala ze zemětřesení z 27. února 2010, které zdevastovalo její jižní část.

Zvuk se šířil všemi směry a ona měla pocit, jako by to hluboké dunění bylo až příliš blízko, jako by šlo o něco z hororového filmu, kde někoho posedne ďábel. Bylo to, jako by se země pod ní kroutila a protahovala si kůži. Ten praskavý a drtivý zvuk nepřestával.

Ximena odložila kuchyňský nůž na stůl a vyšla ven, aby se podívala, co se to sakra děje. Z ústí dolu se valil hustý oblak prachu. Vypadalo to jako obraz totální katastrofy a člověku se při tom vybavovaly vzpomínky na ostřelování prezidentského paláce 11. září 1973.¹

¹ V Chile vládl socialistický prezident Salvador Allende. Známil zahraniční koncerny a mířil k úzké spolupráci s Kubou. V době studené války tento přístup uvrhl zemi do složité hospodářské situace (USA bojktovaly jakoukoli pomoc). 11. září 1973 došlo k puči chilské armády vedené Augustem Pinochetem. Když armáda začala ostřelovat prezidentský palác, Allende spáchal sebevraždu. Následovala Pinochetova diktatura; *pozn. překl.*

Pohřbeni zaživa

Čas ubíhal nekoordinovaně – dělo se toho prostě moc. Lidé patřící k obsluze dolů – jako Ximena – běhali sem a tam. Sirény ječely bez přestání a celé to nehostinné místo uprostřed pouště Atacama, pár kilometrů severně od města Copiapó, přepadla panika.

„Planchón... je to planchón!“ křičela zoufale. To slovo znamená „sněhové pole“ a v žargonu horníků označuje zhroucení uvnitř šachty nebo tunelu.

Po tom ohlušujícím hřmění... nic. Zevnitř dolu stoupal jen prach a ticho; z povrchu jen sirény a křik a zmatek. Nikdo nevěděl, jestli se horníkům končícím směnu podařilo dostat se ven, nebo jestli leží pohřbeni v tom kamenném pekle.

Přemožena úzkostí a zoufalstvím, Ximena Fuentealbaová stála na místě jako přimrazená. Uhladila si vlasy, jako by snad tento obyčejný pohyb mohl umenšit její znepokojení. Sebrala odvahu a duchapřítomnost a připravila se, aby mohla pomáhat. V závodní jídelně za ní ležela krabice plná sendvičů, které už nikdo nesní.

Ximena se teď začala obávat nejhoršího, i když nikdy úplně neztratila naději, že své „rozmazlené spratky“ spatří, jak tím prachem vrávorají ven. Otřes ji ochromil, když stála vedle své jídelny z přepravních kontejnerů. Když si uhladila vlasy, přesunula ruce k ústům, jako

by snad chtěla zabránit tomu, aby jí srdce nevyskočilo z hrdla. Držela v sobě naději, ale ticho vycházející zevnitř dolů ji naplňovalo zděšením. Zvedla ruce před čelo, jako by prosila Boha a Pannu Marii. Vteřiny ubíhaly, až se z nich stávaly minuty, a zevnitř se ozývalo stále jen ticho.

Přemožena tíhou situace si pomyslela: „Jisté je jen to, že se stalo něco hrozného.“

V Copiapó se děsivé zprávy šíří jako potopa a začíná to u pracovníků dolů. Majitelé se pokusili zprávu zadržet, ale jak se to obvykle stává, pravda se potlačit nedala.

RYCHLE... RYCHLE

Obavy rostly a sílily a obyvatelé Atacamy je posilovali. Zpráva se začala šířit do všech stran a obsahovala líčení nehody – nehody, o které se nevědělo téměř nic.

„Je to v hajzlu, papá. Ty *niños* se nedostali ven.“

José Vega doslova ztuhl: „Cože, synu?“

„Důl se zřítíl a oni nevědí, kolik jich tam je. Může je zachránit jen zázrak.“

„Ale... kdo ti to řekl?“

„Je to v rádiu.“

Stejně jako Ximena ani José Vega nemohl – nechtěl – uvěřit děsivým zprávám, které slyšel vysloveny plochým

Pohřbeni zaživa

a nezaujatým hlasem svého syna Jonathana. Zasáhlo ho to, jako když letadlo narazí do skály, a na jeho tváři to bylo znát. Otřesený a rozrušený neslyšně opakoval slova, která mu dokola zněla v mysli: „Je to hrozné, to je to nejhorší...“

S úsilím, kterému ovšem nevěnoval pozornost, držel telefon u pravého ucha a slyšel svůj tep, protože cítil, jak mu stoupá krevní tlak. V tom ponurém tichu si ve zlosti a v přívalu trýzně kousal nehty.

Na druhém konci telefonního drátu začal být Jonathanův hlas čím dál znepokojenější: „Papá, papá... mluv se mnou!“

Aniž odpověděl, José Vega zavěsil telefon. Měl za sebou už dvacet sedm let práce horníka a byl teď sám ve svém domě v Arturo Prat de Copiapó, což je město pojmenované po slavném chilském námořním hrdinovi. Zbytek rodiny byl na obvyklých pochůzkách, kde právě začínal další studený zimní den začátku srpna.

Telefon vytrvale zvonil, ale José byl ponořen do své letargie, v níž pro něj bylo obtížné i vstát. Cítil se nezúčastněný, bezmocný. V duchu se vrátil do dolu, který se shodou okolností jmenoval stejně jako on, aby se připojil k horníkům, kteří, jak se lidé domnívali, byli uvězněni na dně šachty.